

צוות המחקר מאוניברסיטת תל אביב והמרכז הרפואי שיבא תל השומר, בדק לראשונה האם קיימת תנודתיות עונתית ברמות AMH (הורמון אנטי-מולריאני). התוצאות העלו כי שחלות של נשים בגיל הפוריות המאוחר, בין גיל 30 ל-40, מפרישות יותר מההורמון בקיץ – כפי הנראה עקב חשיפה מוגברת לקרינת UV (אולטרה סגולה) של השמש.

את המחקר החלוצי ערכו צוות חוקרים בהובלת פרופ' כרמית לוי [מהמחלקה לגנטיקה של האדם ולביוכימיה באוניברסיטת תל אביב](#), הדוקטורנטית רומה פריק, פרופ' יפתח גפנר וד"ר רות פרצ'יק מהמכון האנדוקריני במרכז הרפואי שיבא תל השומר, ותוצאותיו התפרסמו בכתב העת Steroids.

לעולם בעקבות השמש

"ההורמון האנטי-מולריאני מופרש מהשחלות, ויש קשר בין רמתו בדם לתפקוד השחלות", מסבירה ד"ר פרצ'יק. "רמת ההורמון היא אינדיקטור לאישה בנקודת זמן מסוימת, והיא אינה משקפת את מצב הפוריות של האישה באופן חד משמעי, אך הערך, מגמה והשוואה לקבוצת הגיל הם הממד הטוב ביותר לפוריות שיש לנו. מסיבה זו כל אישה שרוצה או מנסה להיכנס להיריון נשלחת לבדיקת AMH, ובישראל כל הבדיקות הללו נשלחות למעבדה המרכזית בשיבא. הקבוצה שלנו בדקה את התנודתיות העונתית של בדיקות ה-AMH – כמדד לאופן שבו השחלות מגיבות לקרינת ה-UV".

החוקרות השוו את תוצאות ה-AMH של 2,235 נשים ישראליות לרמת קרינת ה-UV כפי שתועדה בפועל. בקרב נשים צעירות יותר, בנות 20-29, לא נמצא קשר סטטיסטי בין חשיפה ל-UV ורמת AMH. לעומת זאת, בקרב נשים פוריות מבוגרות יותר, בנות 30 עד 40, נמצא דפוס עונתי בעל מובהקות סטטיסטית: נשים אלו, שמאגר הביציות שלהן בדעיכה, הגיבו בחיוב לחשיפה לשמש.

"ממחקרים קודמים שערכנו, אנחנו יודעים לומר שהחשיפה לשמש מגבירה מטבוליזם, תיאבון והתנהגות מינית, ולפחות בחיות מודל, מגדילה את השחלות ומאריכה את תקופת הייחום", מסבירה פרופ' לוי. "כאן מדובר במחקר אנושי אפידמיולוגי ראשוני, חלוצי, ואנחנו צריכים להיזהר מהסקת קשר סיבתי בין פוריות אצל נשים וחשיפה לקרינת UV. בני אדם אינם זהים לעכברים. עם זאת, אין ספק שגם אנחנו בעלי חיים, אנחנו חסרי פרווה ולכן אפילו יותר רגישים לקרינת שמש וגם ההורמונים שלנו מסונכרנים עם היממה ועם הקרינה. המחקר שלנו מציע כי מערכת הרבייה הנשית אכן פורייה יותר בקיץ, אך עוד אין לנו מידע על נתוני ההצלחה בפועל".

מעניינת במיוחד היא העובדה שהאפקט לא נמצא בקרב נשים צעירות יותר, בשנות ה-20 לחייהן. לדברי ד"ר פרצ'יק, הסיבה לכך היא כנראה רזרבת הביציות שיש לנשים הצעירות. "לפי הפרשנות שלי לממצאים, נשים בראשית גיל הפוריות פחות זקוקות לסיגנלים מהשמש, המשפיעים על מסלולים הורמונליים שטרם נחקרו דיים. הן פחות מושפעות או תלויות באיתני הטבע בהקשר הפוריות. לעומת זאת, שחלות מבוגרות יותר זקוקות לפקטורים הסביבתיים המיטיביים על מנת לתפקד. למעשה, האפקט הזה היה גדול עוד יותר בקרב נשים בנות 35 ומעלה. כמובן, יש לסייג ולומר שחשיפה לקרינת UV של השמש צריכה להיעשות במתינות תמיד, וכי יש צורך במחקר נוסף על מנת לקבוע אם החשיפה אכן מסייעת לפוריות בפועל וכמה חשיפה דרושה".